

3. Григоренко Л. В. Педагогическая поддержка как средство активизации самостоятельной работы учащихся / Л. В. Григоренко // Медико-психологические и социально-педагогическая поддержка детей в саморазвитии и самоопределении. – Брест, 2003. – С. 132-133.
4. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності / Дубасенюк О. В., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. – Житомир, 2003. – 192 с.
5. Казаренков В. И., Березовин Н. А. Внеаудиторная работа как средство повышения эффективности профессиональной подготовки будущих учителей / В. И. Казаренков, Н. А. Березовин // Педагогика высшей и специальной школы: Межведомственный сборник. – Вып. 4. – Минск : Университетское, 1990. – С. 28.
6. Кондрашова Л. В. Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте / Кондрашова Л. В. – Киев-Одесса : Вища школа, 1988. – 160 с.
7. Петрович В. С., Петрович В. В. Гуманізація позаурочної діяльності учнів / В. С. Петрович, В. В. Петрович // Гуманізація та гуманітаризація професійної освіти: наук.-метод. зб. – К. : ІСДО. – 1996. – С. 118-121.

КРАСЮК Л. В. Формирование основ профессионализма будущих учителей начальных классов в процессе позааудиторной работы.

В статье рассматривается проблема формирования основ профессионализма будущих учителей начальных классов в процессе внеаудиторной работы.

Ключевые слова: основы профессионализма, внеаудиторная работа.

KRASUK L. V. Forming of bases of professionalism of future teachers of classes in the process of after lecture-hall work.

In this article problem of formation elementary teachers' professionalism in the process of outclassing activity has investigated.

Key words: basis of professionalism, outclassing activity.

Мартіросян О. І.
Київський міський педагогічний
університет імені Б. Д. Грінченка

ОГЛЯД РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ У 1920-х-1950-х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ (історико-педагогічний аспект)

На підставі аналізу наукових джерел з педагогіки, психології, історії та філософії автор визначив етапи розвитку освіти дорослих в Україні у теоретичних дослідженнях фахівців за період радянських часів. Це дало можливість автору статті прослідкувати джерело становлення освіти дорослих у історичному контексті в 1920–1950-х р.р. ХХ ст. Автор наголошує на історичній складності цього періоду, де була основою проголошена комуністична ідеологія, а також – це був період тріумфального будівництва сталінського соціалізму, створювались народні університети, формувалась мережа вечірніх шкіл для дорослих та шкіл робітничої і селянської молоді. Автор розкриває проблематику подальшого вивчення етапів розвитку освіти дорослих та формування андрогогічної науки в Україні як самостійної галузі.

Ключові слова: освіта, робітфаки, технікуми, вечірня школа, постанови.

Теоретичне осмислення проблеми освіти дорослих в Україні в 1920–1950-х р. р. XX ст., етапи її становлення і розвитку було тісно пов'язане зі становленням самої системи освіти. Засновниками теорії і практики в напрямку освіти дорослих та становлення професійно-педагогічної освіти в 1920–1950-х р. р. були: В. Арнаутов, М. Зотін, П. П. Блонський, М. Авдієнко, А. Зільберштейн, В. Луначарський, М. О. Скрипник, С. Ф. Русова, С. Т. Шацький, В. Ястржембський, Б. Д. Грінченко, О. Ф. Музиченко, А. С. Макаренко, Я. Ф. Чепіга, А. Г. Готліб-Готалов, Я. Ряппо.

Наукові праці вчених та керівників Наркомосу України А. В. Болтунова, Г. І. Гринька, М. М. Грищенка, В. М. Мединського, В. М. Перетца та інших, які були присвячені народній освіті та етапам її реформування, збагачують вітчизняну наукову школу, сприяють розвитку нових ідей у багатьох педагогічних дослідженнях.

Важливе значення для розв'язання проблем освіти дорослих як неперервного процесу, його прогностичного моделювання мають ґрунтовні наукові дослідження українських вчених: Н. В. Абашкіної, О. В. Аніщенко, В. П. Андрущенко, В. І. Бондаря, С. У. Гончаренка, І. А. Зязюна, В. Г. Кременя, О. В. Сухомлинської, Л. П. Вовк, І. Лікарчука, Н. Падун, С. В. Крисюка, Т. М. Десятова, Н. М. Дем'яненко, Г. М. Лактіонової, В. С. Лутая, В. К. Майбороди, М. І. Михальченка, Н. Г. Ничкало, Я. Тютюнник, С. О. Нікітчиної, В. І. Пуцова, Н. Т. Протасової, Л. П. Пуховської, В. В. Рибалка, В. Семиченка, С. О. Сисоєвої, Л. Е. Сігаєвої, Т. В. Сухенко, Т. У. Сущенко, Г. В. Троцько, Ю. Чирви.

Як зазначає вітчизняна дослідниця Л. С. Сігаєва, у 20-х 30-х р. р. XX ст. в Україні з'являється нитка узагальнюючих праць з історії розвитку народної освіти. Це дослідження М. Авдієнка "Народна освіта на Україні", А. Зільберштейна і В. Ястржембського "Система народної освіти", В. Маркова "Советская система народного образования УССР" [12, с. 18].

На Всесоюзній нараді з питань народної освіти, уряд позитивно оцінив роботу народних комісарів освіти РСФСР А. С. Бубнова і УСРР М. А. Скрипника. Педагогічні навчальні заклади того періоду готували не тільки вчителів для середньої школи, а й працівників бібліотек, дитячих позашкільних закладів, преси, викладачів інститутів іноземних мов і фізкультури, вихователів.

В серпні 1930 року була ухвалена постанова "Про реорганізацію мережі і систем педагогічної освіти в Україні".

Постановою РНК СРСР від 1938 року “Про вище заочне навчання” та іншими документами були затверджені принципові основи організації, намічена методика заочного навчання у ВУЗах: введені вступні іспити, обов’язкова перевірка знань, складання заліків та іспитів, тощо. Система заочної освіти формувалась і розвивалась на основі методичних центрів – заочних загальноосвітніх шкіл, курсів, заочних відділень вищих і середніх спеціальних навчальних закладів. У таких центрах відбувалось опрацювання навчальних планів, програм, методичної літератури та інших посібників, здійснювався поточний контроль за навчальною діяльністю заочників, працюючих дорослих. Велика кількість дорослих мали змогу самостійно вивчати навчальний матеріал, вільно відвідувати групові заняття, індивідуальні консультації вчителів, складати заліки та іспити за курс середньої загальноосвітньої школи.

У 1932–1933 навчальному році, як свідчать статистичні довідники, в Україні було охоплено навчанням 98 % дітей віком до 10 років. І, 31 % віком від 17 до 32 років.

У 1931 році поза рамками ВУАН було утворено Всеукраїнську асоціацію марксистсько-ленінських інститутів (ВУАМЛІН), президентом якої став О. Шліхтер. Першим законодавчим актом про заочне навчання була постанова Раднаркомів РРФСР від 3 березня 1931 року “Про систему заочного навчання”. Ці документи передбачали такі типи навчальних закладів:

1. Вищі педагогічні школи – педагогічні інститути.
2. Середні педагогічні школи – педагогічні технікуми.
3. Короткотермінові педагогічні курси.

1931–1933 рр. – це час утвердження єдиної системи національної педагогічної освіти.

В 1933–1934 навчальних роках частина інститутів соціального виховання і професійної освіти реорганізується у педагогічні інститути з чотирирічним строком навчання (Київ, Харків, Одеса, Ніжин).

На 1935 рік в СРСР функціонувало 91 учительських інститутів, а в Україні діяло 13 учительських інститутів. У вересні 1932 р. колегія Наркомосвіти України ухвалила постанову “Про завдання і систему підвищення кваліфікації медпрацівників політехнічної школи” [6, с. 380].

1933 – навчальний рік оголошувався першим роком запровадження вищої освіти для вчителів України.

В серпні 1938 р. виходить постанова союзного уряду “Про вище заочне навчання”. Відкривалися заочні відділення при стаціонарних навчальних закладах. Склалася певна система заочної освіти, враховуючи досвід РСФСР.

В 1934 р. на Україні відновлено університетську освіту – відкрито Київський, Харківський, Одеський, Дніпропетровський державні університети.

В 1937 навчальному році почали функціонувати історичні факультети Херсонського. Сумського. Полтавського, Мелітопольського, Миколаївського педінститутах.

В Україні в 1940 р. вперше рідною мовою побачив світ навчальний посібник “Педагогіка” за редакцією С. Х. Чавдарова.

На 1940 рік припадає створення дитячих будинків, шкіл-інтернатів, було відкрито інститути удосконалення кваліфікації. Розширюється мережа початкових семирічних і середніх шкіл. У Львові і Чернівцях почали діяти університети з викладанням українською мовою. Таким чином, підсумовуючи розвиток освіти дорослих в період 1920–1938 рр., ми бачимо розгалужений напрямок освіти, включаючи, майже всі види навчання для дорослих.

Віроломний напад гітлерівської Німеччини на СРСР у червні 1941 року перервав мирну працю радянських людей. Війна була тяжким випробуванням і водночас героїчним періодом для нашого народу. Роки Великої Вітчизняної Війни були суворим випробуванням всієї нашої суспільної системи і народної освіти зокрема.

У 1940-х р. головною тенденцією була масова підготовка фахівця для різних галузей народного господарства і культури спочатку на робітфаках, у масових загальноосвітніх вечірніх і заочних школах, потім у вечірніх і заочних формах традиційних установ базової середньої і вищої фахової освіти.

В 1941–1942 рр. – обговорювалось одне єдине питання в усіх навчальних закладах країни – “Робота школи в умовах війни”, тобто як зберегти і продовжувати готувати фахівців для народного господарства.

Створюються нові типи середніх шкіл:

- школи робітничої молоді (1943);
- школи сільської молоді (1944);
- суворовські училища (1943);

– нахімовські училища (1944).

Постановою Ради Народних Комісарів СРСР від 8 березня 1943 року було запропоновано запровадити з 1944–1945 навчального року обов'язкове навчання дітей семирічного віку в початкових, неповних середніх і середніх школах.

На кінець 1943 р. в звільнених містах України працювало 25 педагогічних навчальних закладів (3 університети, 10 педагогічних і 12 учительських інститутів). Діяли постійно діючі короткотермінові курси підвищення кваліфікації:

1. чотиримісячні курси підготовки вчителів 1-4 класів;
2. шестимісячні – викладачі 5-7 класів.

В цей період значну роль відігравала постанова Наркомосу від 11 листопада 1932 року, за якою зазнала реорганізації вся система освіти дорослих. Щоб реалізувати план по ліквідації малописьменних і збільшити підготовку кадрів робітників масових професій (без відриву від виробництва і підвищенні їх кваліфікації) Колегія наркомосу утворила:

- а) мережу виробничо-політичних шкіл (ВПШ) у промисловості;
- б) мережу виробничо-технічних шкіл (РТШ) у провідних галузях промисловості;
- в) у транспорті та агротехнічних галузях створювались (АТШ), у радгоспах МТС;
- г) школи робітничої молоді (ШРМ);
- д) школи селянської молоді (ШСМ);
- з) школи фабрично-заводського навчання (ФЗН);
- ж) школи фабрично-заводського учнівства (ФЗУ);
- к) школи-грамоти-дворічні школи елементарного навчання.

На 1930–1940 рр. випадають складні умови суспільного життя, коли країна вступила в найскладніший час формування політичної системи, спрямованої на побудову соціалізму. Це були роки “великого перелому”, “тріумфального” будівництва сталінського соціалізму, примусової колективізації, голодомору, незаконних злочинних репресій. Народу, його духовності і культури, були нанесені величезні моральні і матеріальні витрати. Викреслювалися з історії цінні надбання, замовчувалась діяльність видатних людей – це було приниженням не тільки історії, а й народу.

Початком етапу дослідження подальшого розвитку Освіти дорослих стала Постанова 1932 року “Про навчальні програми та режими у вищих школах і технікумах”.

У 1931–1941 рр. на Україні майже повністю було ліквідовано неписьменність серед дорослого населення, завершено здійснення загальної початкової освіти. В усіх ланках освіти велася посилена сталінська політизація і воєнізація.

Постанова ЦК ВКП(б) від 5 вересня 1931 року – “Про початкову і середню школу” – охоплювала всі ланки народної освіти.

Цей період позначений розгулом сталінської педагогіки, коли піддавалися анафемі не тільки соціологія, а й кібернетика, генетика, педагогіка, психологія, педологія, критикувались: творчість, ініціатива, педагогічна самостійність. Висока ідеологізація науки перетворювала викладачів, учених, учнів і студентів у слухняний обслуговуючий персонал. Формувалась нова вчительська інтелігенція, формувався новий пласт досвідчених педагогів. Для реконструкції господарства країни та здійснення культурної революції треба було значно збільшити випуск фахівців, учителів і працівників різних галузей, в тому числі і технічних. Підвищити якість їх підготовки. Було розроблено “П’ятирічний план комуністичної освіти на Україні, що уточнював програму розвитку й удосконалення педагогічної освіти. Було розпочато “наступ соціалізму по всьому фронту”. Ставилось завдання забезпечити суцільну письменність населення нашої країни до кінця I п’ятирічки, запровадити обов’язкове початкове, чотирирічне навчання дітей, перевести загальноосвітню школу на викладання рідної мови. Контроль більшовицької партії за освітою і педагогічною діяльністю вчителів посилювався. В усіх навчальних закладах утверджувалася сувора дисципліна. Начальний день студента становив 6 годин, а тривалість навчальної години – 50 хв. Час зимових і літніх канікул максимально скоротили. Заліки замінено систематичним обліком успішності. Увесь строк навчання в вузах, технікумах і на робітфаках поділяли на семестри. Половину навчального часу відводили на виробничу і педагогічну практику. Було реалізовано робітфаки за принципом спеціалізації і цільового призначення і закріпленням їх за відповідними галузевими вузами. У зв’язку з цим відкрили робітничі факультети в Житомирському, Кам’янець-Подільському, Херсонському інститутах народної освіти. Тривалість навчання на робітфаках збільшилася до

чотирьох років. На робітфаках викладалися такі предмети: російська мова, політосвіта, політична економія з економічною політикою, політична географія, історія класової боротьби, математика, фізична географія, біологія, іноземна мова, фізична культура.

З початку 1930-х років зростають масштаби підготовки фахівців робітничо-селянського походження через робітфаки, технікуми і вузи. Треба відмітити, що в 1930–1931 рр. в структурі інституту педагогіки (УНДІП) м. Київ, було створено підрозділи, діяльність яких спрямовувалась на дослідженні окремих аспектів освіти дорослих: секція вивчення дорослих при кафедрі вивчення об'єкту педагогічного процесу. Комісія додаткової вечірньої профосвіти при секціях масової індустріальної освіти, сільськогосподарської освіти, соціально-економічної освіти, а також кафедра педагогіки дорослих (із секцією самоосвіти). Треба додати, що в цьому інституті (УНДІП) м. Київ в 1932–1936 роках почав функціонувати відділ комуністичної освіти дорослих із секціями масової роботи, секцією самоосвіти та навчання дорослих [20, с. 15-18].

У лютому 1931 року ВУЦВК і РНК УСРР затвердили нове “Положення про робітничі факультети” згідно з якими вони перебували у відданні парадних комісаріатів. При кожному вищому навчальному закладі створювали денний і вечірній робітфаки. Вечірні або змінні робітфаки почали функціонувати на великих промислових підприємствах, у радгоспах і колгоспах. Трудящі міста і села дістали реальну можливість не тільки вступати до інститутів, а й успішно навчатися і здобувати освіту. Кількість слухачів вечірньої форми робітфаку щороку збільшувалася. А. В. Луначарський, Н. К. Крупська, А. Макаренко як громадські діячі збагачували розвиток освіти новими ідеями, реорганізацією, постановами. При управлінні вищої школи було створено в Україні відділ заочного навчання і науково-методичний кабінет при ньому. Його першим директором був Я. П. Ряппо, як громадський діяч зіграв велику роль у становленні освіти дорослих в Україні.

На 1944 р. в педагогічних вузах України працювало 900 викладачів. В роки Вітчизняної війни створюється мережа вечірніх шкіл для дорослих, котрі на весні 1944 р. були перейменовані в школи робочої молоді. На селі в цей період починають функціонувати школи сільської молоді, яка не встигла довчитися.

В червні 1941 р. президент АН УРСР академік О. Богомолець зустрівся з командуючим Південно-Західним фронтом М. Кирпоносом. щоб виробити план допомоги вчених діючої армії. Майстерні і лабораторії багатьох інститутів почали випускати продукцію на замовлення діючої армії.

Велику практичну допомогу надавав Харківський фізико-технічний інститут АН УРСР. Науковці розробили в лабораторіях інституту хімічний запалювач для підпалення ворожих танків. Всі наукові лабораторії і заводи країни – працювали на перемогу нашої країни над фашистськими загарбниками.

Серед мільйонів військовозобов'язаних громадян, мобілізованих до лав Червоної армії, були люди різних професій: вчені, письменники, художники, викладачі, композитори, кінооператори і навіть артисти. Всі вони зробили посильний внесок в нашу перемогу над ворогом.

Майже 200 членів спілки письменників України працювали військовими кореспондентами майже у 50 газетах різних фронтів.

Справедлива визвольна війна стимулювала творче піднесення літераторів та митців, вірш П. Тичини “Ми йдемо на бій”, невтомно працювали композитори: Л. Ревутський, А. Штогаренко, К. Данькевич; художники: М. Деревус, В. Касіян. І. Шульга; твори яких підбадьорювали воїнів, посилювали їх патріотичні почуття.

У 1941–1945 рр. сто бригад українських театрів виступали на фронті. Видатні майстри театрального мистецтва: З. Гайдай, К. Патаржинський, М. Гришко, М. Романов, Ю. Лавров.

Для продовження освітянської діяльності були створені “Просвіти” для дорослого населення, там активно працювали: поеті вчений О. Ольжич, поетеса О. Теліга, вчений Ю. Шевельов, письменник А. Любченко, публіцист І. Рогач.

Академія Наук УРСР в 1942–1943 рр. мала науково-виробничі зв'язки з 325 промисловими підприємствами, інститутами, радгоспами, лікарнями, госпіталями. Найбільший вклад у зміцнення боєздатності Червоної армії вніс колектив інституту електрозварювання АН УРСР, який очолював академік Є. Патон.

Восени 1943 року війська Першого Українського фронту почали потужний наступ. 6 листопада 1943 року було визволено Київ від Німецько-фашистських загарбників. Відважний танкіст – розвідник Никифор

Шолуденко – його танк першим прорвався на Хрещатик, але був підбитий і він загинув як герой.

У березні 1944 року до Києва прибув з евакуації перший ешелон з ученими Академії наук, які відразу ж включилися у відбудову народного господарства. В 1944–1945 рр. в республіці діяло понад 30 тис. шкіл, 150 вузів, у звільнених районах України поновило роботу 6 університетів, 20 педагогічних і 17 учительських інститутів.

У 1930–1940 роки ХХ століття система загальної освіти дорослих установлює більшість тісних зв'язків із системою партійної і політичної освіти, із системою професійної освіти; очні форми поєднуються з заочними. Тим самим складається широко розгалужена система освіти дорослого населення, що мала і вводила різні підсистеми, форми і методи навчання для дорослого населення: це система політичної освіти, народні університети, лекторії, курси різного профілю.

В 1940–1955 рр. ХХ ст. пріоритетною стає реалізація адаптуючої функції освіти дорослих, направленої на масову підготовку фахівців для різних галузей народного господарства і культури, у вечірніх і заочних формах, традиційних установ базової середньої і вищої спеціальної освіти працюючої молоді, семирічної і середньо-загальної освіти, яка була необхідна для продовження навчання у середній, спеціальній і вищій школі.

У неповних середніх та середніх школах дорослих, які працювали при заводах і фабриках, на транспорті, а також у тих територіальних школах, де серед дорослих учнів переважали робітники певної галузі виробництва, запроваджувалось вивчення ряду загально-технічних предметів: креслення, загальної технології, матеріалознавства, електротехніки, радіотехніки.

1941 р. У цей тяжкий час випробувань було зроблене все необхідне, щоб забезпечити працюючій молоді, зайнятій у промисловості та сільському господарстві, можливості продовжувати навчання без відриву від виробництва.

Рада Народних Комісарів СРСР від 1 жовтня 1943 р. ухвалила організувати мережу загальноосвітніх шкіл для підлітків, а розпорядженням РНК СРСР від 30 квітня 1944 р. ці школи перейменованої в школи робітничої молоді.

З 1945 р. навчальну роботу відновили педагогічні та вчительські інститути, професійні і ремісничі училища в

Києві, Полтаві, Ніжині, Черкасах, Запоріжжі, Херсоні, Донецьку, Миколаєві – вже на кінець 1945 р. в Україні працювало 27242 школи, в яких навчалось понад 5 млн. дітей.

Основна увага освітян спрямовувалася на охоплення дітей обов'язковим навчанням та на перехід до обов'язкової семирічної освіти. В післявоєнний період проблема загальної освіти працюючої молоді і дорослих, встала з особливою гостротою, оскільки в роки війни тисячі молодих людей з різних причин вимушені були залишити навчання в дитячій школі (Вестник высшей школы. – 1949. – № 11. – С. 54-56).

З 1945 р. поновили роботу 150 ВНЗ. У звільнених районах України поновили роботу 6 університетів, 20 педагогічних і 17 учительських інститутів. В системі загальної освіти характерною особливістю стає інтеграція партійної та ідеологічно-політичної освіти. Стаціонарні форми навчання поєднуються з заочними. Складається широко розгалужена система освіти дорослого населення, яка мала різні підсистеми, форми і методи навчання (система політичної освіти, народні університети, лекторії та курси різного профілю) [Сігаєва Л. Є. Освіта та навчання дорослих: теоретичний аспект. Педагогічний процес: теорія і практика: Зб. наукових праць. – К. : П/П “ЕКМО”, 2007. – № 2. – с. 85-91].

У цей період виходить низка постанов партії та Уряду, які сприяли розвитку освіти дорослих в Україні:

1. 24 березня 1945 р. – РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли спеціальну постанову “Про поліпшення заочної освіти в республіці [Высшая школа. Основные постановления, приказы и инструкции. – М., 1957. – С. 116].

2. 18 листопада 1945 р. – розпорядження РНК СРСР “Про збереження заробітної плати на період здачі заліків і екзаменів” [Высшая школа, Основные постановления, приказы и инструкции. – М., 1957. – С. 12].

3. 24 березня 1945 р. – Постанова Ради народних комісарів УРЮР і Центрального Комітету КП(б)У – № 475 “Про поліпшення постановки заочної освіти по УРСР і використання з цією метою техніки”.

4. 23 лютого 1945 р. – Постанова № 280 Ради Народних комісарів Української РСР і Центрального Комітету КП(б)У “Про роботу вечірніх шкіл робітничої та селянської молоді УРСР”.

5. 6 липня 1945 р. – Постанова “1061 Ради Народних Комісарів Української РСР “Про пільги для учасників Вітчизняної війни, що вступають до вищих учбових закладів і технікумів”.

6. 13 сентября 1945 г. – Постановление № 1473 Совета Народных Комиссаров УССР и Центрального комитета КП(б)У-“С” организации дополнительного (одиннадцать) педагогического класса при 6 женских средних школах.

7. 4 вересня 1945 р. – Постанова Ради Народних комісарів Укр.РСР “Про організацію 10-місячних підготовчих курсів при ВИШАХ республіканської підлеглості УРСР”.

8. 21 квітня 1945 р. – Постанова № 580 Ради Народних Комісарів Укр.РСР “Про організацію тримісячних підготовчих курсів при ВИШАХ Укр.РСР. 9[^]15 вересня 1947 р. – ЦККП(б)У прийняв спеціальну постанову “Про поліпшення викладання і політико-виховної роботи у вищих навчальних закладах Української РСР” (збірник матеріалів республіканської наради керівників працівників вузів УРСР (вересень 1948 р.) – К., 1949. – С. 23).

10. 17 січня 1947 р. – ЦККП(б)У постановив “Про підготовку наукових кадрів через аспірантуру в Українській РСР”.

11. 12 вересня 1947 р. – Постанова ЦККП(б)У “Про поліпшення викладання і політико-виховної роботи у вузах УРСР”.

12. 10 марта 1948 г. Постановление № 742 “О типовых штатах семилетних и средних школ рабочей молодежи”.

Вже у 1950–1955 рр. ХХ ст. розвиток системи народної освіти нашої країни характеризується постійним і всезростаючим, зростанням кількості загальноосвітніх шкіл дорослих. Недостатній рівень освіти працюючої молоді і дорослих в СРСР стає гальмом на шляху розвитку науково-технічної революції. Прийнятий у 1958 р. Закон “Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток систем народної освіти в СРСР” поставив задачу протягом десятиріччя здійснити в країні обов'язкове 8-річне навчання молоді і дорослих до 35 р.), зайнятих в народному господарстві.

Відповідно до Закону, вечірня школа була оголошена основним каналом отримання загальної середньої освіти [Сігаєва Л. Є., Мартіросян О. І. Етапи розвитку освіти дорослих за радянські часи: теоретичний аспект // Педагогічний процес: теорія і практика: збірник наукових праць. – К. : П/П “ЕКМО”, 2007. – № 1. – С. 99-107].

Вищезазначене підкріплюється наступними нормативно-правовими документами:

1. 11 лютого 1950 р. – “Про стан та заходи про поліпшення підготовки та захисту дисертацій у вузах і науково-дослідних закладах Укр.РСР”.

2. 6 серпня 1951 р. – Постанова ЦКВКП(б) “Про заходи поліпшення викладання суспільних наук у вищих учбових закладах”. (Вестник высшей школы. – 1949 г. – № 8. – С. 63).

3. 11 вересня 1951 р. – Постанова № 2517 Ради Міністрів Укр.РСР “Про повне завершення ліквідації неписьменності і малописьменності серед дорослого населення в Українській РСР”.

4. 28 серпня 1952 р. – Постанова № 2777 Ради Міністрів Уф.РСР “Про роботу шкіл робітничої та селянської молоді в Українській РСР”.

5. 26 января 1954 г. – Постановление № 684, Совета Министров СССР “О Распространении на общеобразовательные школы при Домах офицеров и офицерских клубах действие школ рабочей молодежи”.

6. 2 жовтня 1954 р. – Постанова партії і уряду “Про поліпшення підготовки, розподілу і використання спеціалістів з вищою і середньою освітою (Высшая школа, сборник основных постановлений, приказов и инструкций, М.,1957. – С. 116).

7. лютий, 1956 р. – Міністерство вищої освіти СРСР затверджено положення “Про філіали заочних вищих навчальних закладів та про консультаційні пункти заочних навчальних закладів” (Высшая школа. Основные постановления, приказы и инструкции. – М.,1957. – С. 125-128).

8. травень, 1958 р. – Закон партії та уряду “Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР” (Высшая школа, Сборник основных постановлений, приказов и инструкций. – Ч. I. – М. : Изд-во “Высшая школа”, 1965. – С. 345-360).

В рішенні задач розвитку освіти дорослих брала безпосередньо участь Академія педагогічних наук України. У складі Інституту педагогіки АПН України був створений відділ, який безпосередньо займався вечірніми і заочними загальноосвітніми середніми школами, головною задачею якого стала розробка теоретичних основ загальної освіти працюючої молоді і дорослих без відриву від виробництва. Наукові дослідження по проблемам освіти дорослих, що почалися з 1960 року і тривають до сьогоднішнього часу і все більше набувають актуального значення.

Використана література:

1. *Авдієнко М. О.* Народна освіта на Україні в 1927-28 р.р. // Радянська освіта. – 1928. – № 10. – С. 14-19.

2. Бондар А. Д. Розвиток суспільного виховання в УРСР. – К. : Вид-во КДУ, 1968. – 224 с.
3. Вовк О. П. Освіта дорослих на Україні. – КДПУ: нариси.
4. Гавриш И. В. Становление и развитие советской системы профессионально-технического образования на Украине (1917–1929 г.г.) : дисс. ... канд. пед. наук. – К., 1991. – С. 211-212.
5. Гайдукевич В. И. Деятельность молодежных организаций по кх профессиональной подготовке учащихся ШКОЛ ФЗУ в 20-е годь на Украине : авторерат : дисс. ... канд. пед. наук. – К., 1991. – 24 с.
6. Грищенко М. С. Развитие общеобразовательной школы в Украинской ССР (1917–1967 г.г.) : дисс. ... докт-ра пед. наук. – К., 1969. – 385 с.
7. Демьяненко Н. Н. Общепедагогическая подготовка учителя истории высшей школы (1917–1933 г. г.) : дисс. ... канд. пед. наук. – К., 1991. – 176 с.
8. Закон про Освіту “Голос України”. – 1996. – 25 квітня.
9. Розвиток народної освіти і педагогічної науки в Український РСР (1917–1957 р. р.) / за редакцією М. М. Грищенка. – К., 1957. – С. 39.
10. Сігаєва Л. Е. Деякі особливості розвитку системи профосвіти в Україні в 20-30-роки // Єдність раціонального та емоційно-почуттвového в освітньо-виховних системах : наук.-метод. збірн. – Х., 1996. – С. 216-220.
11. Сігаєва Л. Е. Сторінки історії розвитку професійної освіти в Україні у 20-ті роки: педагогіка і психологія професійної освіти АПН України. – Львів, 1997 р. – Ч. 2. – С. 103-107.
12. Сігаєва Л. Е., Мартіросян О. І. Етапи розвитку освіти дорослих за радянські часи // Педагогічний процес: теорія і практика. – Випуск 1-й – К. : Вид-во “ЕКМО”, 2000.
13. Ясницький Г. І. Розвиток народної освіти на Україні (1921–1932 р.р.). – К. : Вид-во КДУ, 1965. – 256 с.
15. Касьянов І. В. Українська інтелігенція в 1920-30 рр.: Соціальний портрет та історична доля. – К., 1992. – 114 с.

МАРТИРОСЯН О. І. Рассмотрение развития образования взрослых в Украине в 1920-х–1950-х годах XX века (историко-педагогический аспект).

На основании анализа и исследования научных источников по педагогике, истории и философии, автор определил этапы развития образования взрослых на Украине в теоретических исследованиях учёных и общественных деятелей в период триумфа коммунистической идеологии и сталинского социализма, который приходился на 1920–1950-е г.г. XX ст. Системный анализ данного периода и его этапов, дал возможность автору проследить источник становления образования взрослых, в историческом контексте развития педагогики. Автор проанализировал и выявил процессы трансформации образования взрослых, раскрыл содержание и функции непрерывного образования взрослых, выявил моменты зарождения андрогогической науки на Украине как самостоятельной отрасли и перспективного направления в педагогике.

Ключевые слова: образование, робфаки, техникумы, вечерняя школа, постановления.

MARTIROSYAN O. I. Survey development of education of adults in Ukraine in 1920-x–1950-x years of a XX age (histiry-pedagogical aspect).

On the base of the analysis and scientific researches on pedagogic, history and philosophy sciences, the author defined stages of the adult education development in Ukraine during soviet times. Such actions gave the article author the possibility to observe sources of formation of education for adult people in the historical context during 1920–1950th. The author tried to forecast the transformational process of grown-up education, discovered meaning and functions of the continuous education for adult education.

Keywords: education, technical educational establishment, evening school, decisions.